

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

МАТЕРІАЛИ

**VI Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та
науковців**

**«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО
ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ»**

присвяченої 30-річчю створення кафедри філософії, соціології та
менеджменту соціокультурної діяльності та 205-річчю Університету
Ушинського

М. ОДЕСА - 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

**кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної
діяльності**

М А Т Е Р І А Л И

**VI Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та
науковців**

**«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО
ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ»**

присвяченої 30-річчю створення кафедри філософії, соціології та
менеджменту соціокультурної діяльності та 205-річчю Університету
Ушинського

(Одеса, 20-21 травня 2022 року)

Одеса -2022

М 54 **Методологія та технологія сучасного філософського пізнання** // Матеріали IV Міжнародної наукової конференції (Одеса, 20-21 травня 2022 р.) 135 с.

Рецензенти:

***Пальчинська Мар'яна Вікторівна** - доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії, психології та педагогіки Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку,*

***Рибка Наталя Миколаївна** – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та методології науки Державного університету «Одеська політехніка»*

Збірник матеріалів VI Міжнародної наукової конференції «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання» вміщує матеріали, які досліджують методологію сучасного пізнання; трансформаційні процеси в сучасному суспільстві; сучасні підходи до вивчення цінностей та ціннісних орієнтацій; філософію історії в сучасному вимірі; філософсько-освітні парадигми сучасного суспільства; філософію синергетики та філософські погляди Г.Сковороди у світлі сучасності. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 11 від 30 червня 2022 року)

3. Browning G. K. *Lyotard and the end of grand narratives*. Cardiff: University of Wales Press, 2000. 205 p.
4. Danziger K. Does memory has a history. *Marking the Mind*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. P. 1-23.
5. Gurman H. Grand strategy via grand biography. *Diplomatic History*. 2013. Vol. 37(2). P. 415-417.
6. Hrushevsky M. *History of Ukraine-Rus'*: vols. 1–10 (in 12 books). Edmonton, Toronto: Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 1997.
7. Strauss B. The rebirth of narrative. *Historically Speaking*. Vol. 6(6), 2005. P. 2-5.

Маринченко Лада Дмитрівна (м. Одеса) – магістрантка 1 року навчання спеціальності 014 Середня освіта (Історія), історико-філологічного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

АНІМЕ ЯК ІЛЮСТРАЦІЯ ПОБУТУ ТА ЖИТТЯ СИНТОЇСТСЬКИХ ХРАМІВ ЯПОНІЇ

Японія – країна з дуже вкоріненою традицією. Однією з головних «стовпів» її культури є релігія, обряди і ритуали, що збереглися. Знання про це переходять у японській культурі з покоління в покоління, практично не втративши своєї актуальності у деяких аспектах.

Місцеві легенди, міфи та сенс багатьох ритуалів відомий багатьом, особливо людям із субкультури «аніmeshники». І ці знання прийшли до них із аніме.

Аніме – це японська анімація, зазначає Б. Іванов у книзі «Введение в японскую анимацию». Взагалі, аніме – це ціла криниця знань, що розповідає практично про будь-які аспекти життя – від традицій японської культури, до пояснення спорту. Але наскільки ця інформація є вірною?

У цій роботі хотілося б через реальні книги дізнатися, чи варто вірити інформації про побут Японії з аніме. У цьому нам допоможуть дослідження Тоя Манабу [7], який пише на історичні теми, а й працює у святилищах. Так само роботи Навлицької Г. Б. [5], Молоднякова Е. В. [5] та інших авторів.

Аніме, яке ми розглянемо та порівняємо з реальними даними, це «Срібний лис» [6], що складається з 12 серій. Аніме оповідає про сучасність, дозволяє зазирнути в життя маленького синтоїстського храму Інарі, в аніме згадуваного як Ука-но мітам, та його мешканців. Головна героїня - дочка жриці, а батько – її священник. Дівчина бачить посланців богів, може із ними спілкуватися.

У цьому аніме нам будуть в основному цікаві серії 11 та 12, в яких розповідається про Церемонію очищення (*нагосі-но-хараї*), що проходить 30 червня.

В епізоді 11 ми бачимо підготовку до ритуалу: встановлення величезного вінка з дерева Чига. А також через героїв розповідається сенс самої церемонії літнього очищення: проходячи крізь вінок, люди очищаються від негативу, що накопичився останні півроку і захищають себе від захворювань влітку; люди петляють навколо вінка, зображуючи цифру 8, і переступаючи вінок промовляють «Чи беруть участь у Літній церемонії очищення продовжать свої життя на тисячу років». Крім цього, ми дізнаємося, що священники перед ритуалом тримають піст, утримуючись від м'яса, а також самі очищаються, проводячи ритуал *мисоги*.

До підготовки можна віднести ще й написання священником молитви, яку він читатиме від імені людей, що прийшли. І на завершення приготувань – сам священник проходить обряд *мисоги*, причому надається така інформація, що цей обряд можна проводити не лише під водоспадом, а й у домашніх умовах.

В епізоді 12 показують саму Церемонію. Як люди приходять у храм і спочатку беруть *катоширо* – це білий папір у вигляді людини. На ньому треба написати своє ім'я, вік, а потім подути на нього тричі. Таким чином, на цей папір переходить усе погане. Також *катоширо* можна потерти об частину тіла, з якою щось негаразд.

Церемонію описувати ми не будемо, оскільки щодо підготовки до неї вже зрозуміла логіка її проведення. А ось після церемонії відбувається викидання *катоширо* до річки священниками.

Зовсім побіжно згадується ще одна традиція церемонії очищення – банкет. Люди роздають дари, приготовлені для богів. І саме це є основним святкуванням.

Крім цього ритуалу, протягом усього серіалу ми бачимо оздоблення храму, де живуть головні герої, відвідуємо також великі храми, де посланці не лисиці, а інші тварини, такі як мавпи, леви-собаки (найпопулярніші посланці), а також черепахи.

Історія посланця черепахи розповідає нам, що відбувається з ними після знищення храму, за віруваннями синтоїзму.

Таким ми бачимо цей синтоїстський ритуал, та й взагалі храм в аніме, а ось що говорять більш традиційні джерела інформації.

Японські храми це одна з унікальних граней японської культури, що відображає японське життя як зараз, так і багато поколінь назад. В аніме досить детально показані храми, а також дещо розкривається сенс певних частин території храму. Ось і розглянемо кожну частину, порівнянну з аніме та реальністю, заодно розкриваючи сенс кожної речі.

Піднімаючись у храм, перше, що ми зустрічаємо: ворота торії, що показують початок священного простору [6, с. 428-433, 459]. Ці ворота бачили багато хто, найчастіше їх зображають червоного кольору (у тому числі і в аніме), але насправді зустрічаються і кам'яні, незабарвлені ворота. Торії весь час існування синтоїзму змінювалися за стилем, незмінним залишаючи лише «П»-образний силует [6, з. 459]. В аніме ми природно з усіх видів споруд торії, бачимо ті, які бувають тільки біля входу до храму Інарі.

Наступне, що привертає увагу скульптури тварин-захисників храму, посланців. Найчастіше це леви-пси (такі скульптури отримали назву – комаїну),

але бувають інші тварини, наприклад, якщо храм Інарі, то це лисиці, Хіе-санно – мавпи. Тварина залежить від посланця божества та історії храму. Ці тварини з двох боків від Павільйону поклоніння. Один із них тримає пащу відкритої, а другий закритої. Іноді один з них тримає в іклах сувій [3, с. 65].

Замощена дорога, що називається Дорогою паломників, веде прямо до святилища. Ця будівля за своєю архітектурою так само змінювалася протягом історії, іноді переймаючи щось із буддизму. Усередині храму зазвичай розташовуються реліквії божества, та заодно немає його зображень [6, з. 433-445, 461-468].

Ритуал – це з основних елементів культури кожного народу [2]. Більшість ритуалів описані в «Енгісіки», що є склепінням обрядів [1].

Оскільки в аніме «Срібний лис» нам показували ритуал очищення, то, відповідно, його і порівнюватимемо в тому, як він проводиться насправді, про те, як було показано в аніме.

Назва цього ритуалу *охараї*, і він проводиться священиком. Священнослужитель обмахує тих, кого потрібно очистити хараїгусі (палиця зі священного дерева з довгими стрічками з білого паперу), діючи зліва направо [4].

Вище ми вже згадували, при описі підготовки в аніме, дотримання посту священиком перед церемонією. Однак, крім цього, священнослужителі та віруючі повинні утриматися від усього, що може нести негатив, зло та інший прояв «бруду». Наприклад, доглядати хворих, відвідувати кладовища, намагатися не хворіти [4].

Однак є ще один вид ритуалу очищення, який більш поширений і не потребує присутності священнослужителя – мисоги. Цей ритуал показується в самому аніме, але ми не освячували. Суть його миття рук та полоскання рота, тобто омивання.

Біля святилища є невеликий кам'яний басейн із проточною водою та глечиками для зручного користування водою. Потрібно мити руки і попестити рота перед зверненням до богів. Також його проводять під водоспадом або обливаючи себе водою з відра [4, 5].

По суті, звіряючи аніме та інформацію з книг, ми бачимо відповідність. Однак аніме подає всю інформацію побіжно, дозволяючи тлом запам'ятати інформацію. Крім цього, варто враховувати орієнтацію аніме на японську аудиторію, життя якої просякнуте цими обрядами, ритуальними діями.

Якщо звернути увагу і на інші аніме, де показані взаємини людей з богами чи посланцями, то картина буде такою самою: відповідність до реальних правил храмового життя. Все тому, що творцям аніме немає сенсу вигадувати щось нове, оскільки їх глядач знає загальні закони з дитинства, а з аніме може підкреслити знання, що бракують.

Список використаних джерел

1. Ермакова Л. М. Речи богов и песни людей: (Ритуально-мифологические истоки японской литературной эстетики). Москва: Издательская фирма «Восточная литература» РАН. 1995. 272 с. (Исследования по фольклору и мифологии Востока).

2. Молодякова Э. В. Ритуал в синтоистской традиции. Ежегодник Япония. 2008. Вып. 37. С. 217-240.
3. Пронников В. А., Ладанов И. Д. Японцы. Этнографические очерки. Москва: Главная редакция восточной литературы издательства «Наука», 1983. 270 с.
4. Религиозная практика // Открытая реальность. 2008. URL: <http://www.openreality.ru/school/religion/shintoism/practice/#one>
5. Серебряный Лис / Gingitsune. AnimeVost. URL: <https://animevost.org/tip/tv/365-gingitsune.html>
6. Синто — путь японских богов: В 2 т. Т. I. Очерки по истории синто. Санкт-Петербург: Гиперион, 2002. 704 с.
7. Тоя Манабу. Японские синтоистские святилища // nippon Современный взгляд на Японию. 2016. URL: <https://www.nippon.com/ru/views/b05201/>

Парадюк Олена Олександрівна (м. Одеса) – аспірантка кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ІСТОРИЧНИЙ ЧАС ТА ІСТОРИЧНА СВІДОМІСТЬ СУЧАСНОСТІ

Сучасне суспільство перейшло на якісно новий етап розвитку, формується принципово інша реальність, що стає предметом наукових досліджень й це зумовлює необхідність всебічного аналізу історичної свідомості, детальної розробки різних аспектів пов'язаних із нею проблем. Хоча словосполучення «історична свідомість» використовується в соціальних та гуманітарних науках досить активно, у науковій літературі не сформульовано його єдиного чіткого визначення, немає єдиного підходу до розкриття сутності досліджуваного феномену. Сьогодні немає навіть однозначної відповіді на питання, чи є історична свідомість самостійною формою суспільної свідомості або є певним аспектом, складовою частиною суспільної свідомості в цілому.

Карл Ясперс у роботі «Витоки історії та її мета», говорячи про особливості сучасної історичної свідомості, зазначає, що «історія перетворюється зі сфери знання на питання життя та усвідомлення буття», що «історія змушує того, хто дивиться на неї, звернутися до самого себе та свого перебування у теперішньому» [8, с. 271]. У той же час, відзначаючи такі риси історичної свідомості, як всебічність, точність дослідницьких методів, він ставить свого роду знак рівності між історичною свідомістю та філософією історії як рефлексією історичної свідомості. Безумовно, національно-історична свідомість та філософія історії нерозривно пов'язані. Сформована історична свідомість є необхідною умовою виникнення філософії історії, яка постає як її теоретичне вираження, водночас філософія історії істотно впливає на національно-історичну свідомість. Як зазначив М. Бердяєв, «на побудовах